

GÈNERES DE PUNT AGUSTÍ S.L.

LLUÍS AGUSTÍ I TURA

UNA ANTIGA FÀBRICA DE MATARÓ

A finals del segle XIX, el senyor Josep Torres va fundar a la ciutat una empresa dedicada a la fabricació de caçadores i peces marineres. Mataró vivia en aquella època un important impuls de la indústria del tèxtil i el gènere de punt, fet que situà la ciutat al capdavant de les poblacions industrials del país.

El negoci, situat al carrer de la Unió, 45-47 va prosperar i fou necessària una ampliació, associant-s'hi el senyor Manuel Agustí Mora. Van comprar uns nous locals al carrer de Sant Cugat que es comunicaven amb l'antiga fàbrica del carrer de la Unió, van adquirir nous telers circulars amb malloses de galgues 27 gros i 26 fi, van muntar una nova confecció, i per al planxat i acabat de les peces van adquirir una premsa hidràulica d'una força de 500 atmosferes. Aquestes noves instal·lacions van donar un nou impuls a l'empresa, que va passar per uns anys de prosperitat.

El senyor Torres, ja gran i de salut precària, es va vendre la participació de la fàbrica al meu avi, abans esmentat, que d'aquesta manera va quedar com a únic propietari de l'empresa.

La fàbrica va continuar la seva línia ascendent i incorporà a la fabricació peces de punt interiors: samarretes, calçotets curts i llargs, bragues, «cubres», slips... totes fetes en teixits de punt llis i felpa, de fabricació pròpia.

Els esdeveniments polítics marcaren en certa manera la situació de la indústria, que va viure condicionada pels fets de la dictadura de Primo de Rivera i la segona república.

El meu avi va incorporar a l'empresa el seu fill Antoni Agustí i Marfà perquè en el futur es fes càrrec de la seva direcció, i va passar a anomenar-se «Fàbrica de Gèneres de Punt Antoni Agustí». La seva aportació va ser molt breu, perquè la començà a dirigir l'any 1930 fins al 1936; en esclatar la guerra civil les forces de la FAI el van empresonar, tot seguit el van deportar a un camp de concentració a prop de Solsona, i un dia de trista memòria el van assassinar.

Aquest lamentable fet va deixar la fàbrica sense cap persona que la dirigís, ja que el meu avi, Manuel Agustí Mora, ja havia mort, i la desgràcia de l'assassinat del meu oncle Antoni va deixar l'empresa a les portes del seu tancament, agreujat per la inestabilitat i la por que es va viure durant i després de la guerra civil.

Acabada la guerra s'havia de decidir el futur de la fàbrica, si tancar-la o bé continuar-la, essent conscients que les mancances de la postguerra no ens ajudarien. El meu pare, Josep M. Agustí i Marfà, i els meus oncles, Manuel i Carmen, recolzats pel personal, van decidir de reorganitzar la fàbrica, que a partir de llavors es diria «Agustí Germans S.C.P.». Es va buscar un director, el senyor Josep Esquerra i Comas, que fins a la seva mort conduí l'empresa amb molta eficàcia i dedicació.

El meu pare, advocat de professió i en aquella època jutge de pau en aquesta ciutat, a la mort del senyor Esquerra es va veure amb la necessitat de deixar les seves activitats professionals i incorporar-se a la direcció de la fàbrica, que novament havia quedat vacant.

Els anys que van seguir a la guerra civil van ser molt durs, faltava de tot, hi havia restriccions d'electricitat, i el pes de la dictadura franquista es notava en l'economia i la marxa de l'empresa. Es feia molt difícil seguir un procés continuat de fabricació, i s'havia de recórrer a l'estraperlo per poder treballar amb certa eficàcia i amb moltes mancances econòmiques, en una societat que començava a refer-se del malson de la guerra.

Van ser uns anys plens de dificultats, agreujats pel fet que l'any 1948 es declarà un incendi al magatzem de la fàbrica, en una nit de tempesta, produït per un curtcircuit que va ocasionar una pèrdua considerable. El foc no es va estendre a la màquinaria gràcies a la col·laboració dels veïns i els bombers.

L'any 1957, per voluntat del meu pare, vaig entrar a la fàbrica per aprendre i ajudar, compaginant el treball amb els estudis mercantils i el servei militar. Dels anys 1957 al 1969 vaig dirigir l'empresa amb la confiança que em donava el fet de treballar al costat del pare, que morí de sobte el 1969, i

vaig quedar com a únic administrador. Vaig canviar el nom de l'empresa, que a partir de llavors s'anomenà «Gèneres de Punt Agustí S.L.». La vaig modernitzar, afegint nova maquinària al tallador, confecció i acabats. En aquesta nova etapa vaig potenciar la peça clàssica, amb l'interès de mantenir un prestigi i una qualitat que ha perdurat fins ara. Per aconseguir-ho, vaig establir el sistema de formar el personal dins l'empresa seguint un aprenentatge, del qual han sortit molt bones operàries.

Al finals de l'any 2001, coincidint amb la meua jubilació i el fet de no tenir continuïtat, em dispo a tancar l'empresa que durant 45 anys ha omplert la meua vida professional. Sempre em quedarà en el record que ha estat una fàbrica considerada com de les més antigues de la ciutat.

Per acabar, vull expressar el meu agraïment a totes les persones que al llarg de tots aquests anys han treballat a la fàbrica col·laborant amb eficàcia en la seva bona marxa, ja que cadascuna és part integrant d'aquesta història que, com he indicat, es remunta a finals del segle XIX.

A partir d'ara m'integro a la Fundació Jaume Vilaseca amb el meu treball personal, aportant contingut a les futures instal·lacions de can Marfà.

Lluís Agustí i Tura

Amb el suport de

CAIXA LAIETANA

BUTLLETÍ

MUSEU DEL GÈNERE DE PUNT

NÚMERO 3

Desembre 2001

EDITORIAL

La Comissió del Nomenclàtor de l'Ajuntament de Mataró ha decidit, amb els nous vials del sector de les hortes del Camí Ral, homenatjar totes les dones treballadores de la ciutat i demostrar una vegada més la forta vinculació de la ciutat amb el gènere de punt.

També ofereix la possibilitat de recordar uns oficis importants en el seu moment i que no s'han de perdre en l'oblit del temps.

Si Mataró i el gènere de punt han crescut conjuntament i encara continuen creixent, ha estat, en bona part, gràcies a tantes i tantes dones que han treballat i treballen en el gènere de punt.

Des de la segona meitat del segle XIX assistim a la transformació de les activitats tèxtils de la ciutat. La desaparició progressiva de les fila-tures i les fàbriques de teixit a la plana van donar pas a les fàbriques de gènere de punt, que oferien als industrials avantatges importants: menys impostos, menys conflictes laborals i menys cost laboral, en emprar mà d'obra femenina.

Amb la indústria del punt començà l'activitat que tradicionalment ha ocupat un major nombre de treballadors i, sobretot, treballadores, a la ciutat. No és casual, doncs, el paper tan important que la dona ha tingut en el creixement econòmic de Mataró.

També la segona meitat del segle XX foren anys d'eufòria econòmica, les fàbriques de gènere de punt aconseguiren noves parcel·les de mercat i es va crear la necessitat de nova mà d'obra, moment d'atracció per a

Interior de la fàbrica de gènere de punt Can Minguell. Fotografia Santi Carreras.

MATARÓ RECORDA EL GÈNERE DE PUNT Un primer pas ...

molts immigrants de diferents pobles del sud de l'estat. Moltes noies i dones, novingudes a la ciutat, treballen a les fàbriques de punt.

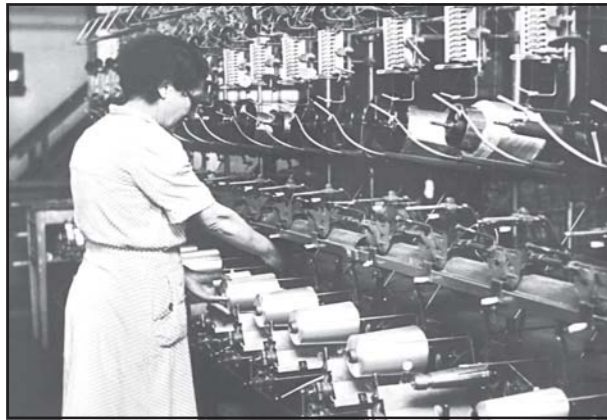
Aquests nous carrers són un just reconeixement a totes aquestes dones treballadores que, de manera anònima, no només han compaginat el seu treball, moltes vegades llarg i dur, amb el seu paper de mares i puntal de la llar, sinó també amb les seves lluites, a vegades ben difícils i no assolides del tot, per aconseguir un sou i un lloc reconegut i valorat dins la societat.

EDITA: ASSOCIACIÓ PROMOTORA DE LA FUNDACIÓ JAUME VILASECA
Baldomer Vila, 9 - Tel. 93 799 33 97
08303 MATARÓ
Periodicitat quadrimestral
Dip. Leg.: B-51.113-2000
Imprimeix: Copisteria Castellà. Pujol, 40. Mataró

SUMARI

Editorial	1
Homenatge a la dona treballadora	2-3
Necrològica	3
Gèneres de Punt Agustí SL ..	4

L'Ajuntament de Mataró ha acordat la retolació de set carrers de la Ciutat, dedicant-los a oficis femenins del gènere de punt. La nostra Associació es suma a aquesta iniciativa i ret homenatge a la dona treballadora

Operària treballant a Torres y Cia, S.A.

BOBINADORES

Operàries que fan bobines amb el fil procedent d'altres formes d'enrotllament, com madeixes o fusades, o bé passant-lo de bobines de mides o tipus diferents a les que porta la màquina. La bobina es forma per enrotllament del fil en una bitlla, fus o pua. Un guiafil amb un ràpid moviment de vaivé guia el fil, que s'enrotlla en l'ànima de la que es va apartant, a mesura que augmenta el diàmetre.

S'ha de distingir entre enconadora i bobinadora. Les primeres, passaven el fil de con a con i parafina, i les segones de troca a bitlla de fusta.

Avui dia les màquines ja són automàtiques i canvien les fusades i inclús nuen els caps.

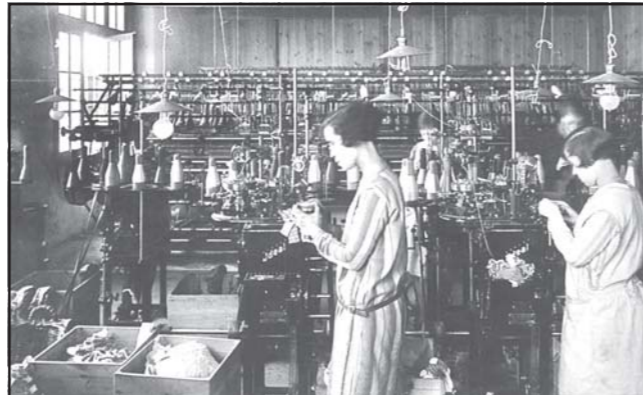
En construïren a Mataró els tallers de Gnauck, Klein, Lloret, Roure i Torrent.

TEIXIDORES

La teixidora clàssica portava fins fa uns seixanta anys els telers rodons, standards de mitges i mitjons i màquines de punys, o sigui, màquines de mitjà i petit diàmetre. En el cas dels mitjons, s'ocupava d'agafar el puny, muntar-lo als punxons d'una grifa i passar-lo a les agulles del teler. Aquesta operació va desaparèixer en arribar les màquines automàtiques de doble cilindre, que feien el mitjó sencer. Abans, cada operària acostumava a portar dos telers, però en arribar les màquines automàtiques el nombre assignat a cada una es va incrementar fins a deu, dotze o més.

Avui dia aquesta feina és bàsicament ocupada per homes, que porten a vegades fins a seixanta màquines.

A Mataró, amb els anys s'han construït una gran diversitat de telers. Com a firmes més destacades hem de considerar Albo, Linares, Roure, Torras... sense oblidar la més antiga, Gnauck.

Operàries de can Torrellas dedicades a la fabricació de mitjons.

Cosidora a «Tejidos de Punto, S.A.»

COSIDORES

La de la fotografia, treballant amb màquina de dues agulles de «Tejidos de Punto, S.A.», construïda per la mateixa firma per al consum propi. L'empresa, més endavant, coincidint amb la construcció de l'overlock, va passar a anomenar-se «Ray, S.A.»

La màquina de dues o tres agulles va equipada amb tres, quatre o cinc fils, segons porti més o menys agulles i recobridor.

Les operacions més usuals que fa la cosidora són posar pedaços i tira o fer vores. Aquestes màquines són també de cosit de cadeneta mitjançant agulla i àncora.

Les màquines amb lubricació normal arribaven a les 2.000 rpm, i actualment, amb el sistema automàtic, arriben a les 5.000.

En construïen «Nogma», «Tejidos de Punto-Ray, S.A.» i «Supercús» a Mataró, i «Niel» a Arenys de Mar.

Overlockista de «Goher Textil Calella».

OVERLOCKISTES

Operàries que treballen amb la màquina coneguda a Catalunya com a overlock (de l'anglès «over»= sobre i «lock»= tancat), que en la postguerra, i seguint la tònica imperant, es va anomenar, sense cap èxit, «rematadora».

En una mateixa operació talla i tanca el gènere que s'ha de cosir.

Igual que en la màquina de dues agulles, el cosit és de cadeneta mitjançant agulla i àncora.

Aquestes màquines treballen aproximadament a 6.000 rpm.

En varen construir les firmes «Ray, S.A.» i «Llambresca» de Mataró, i «Gubtor» d'Arenys de Munt.

Repuntadora de «Goher Textil Calella».

REPUNTADORES

La màquina de repuntar, també anomenada «plana», fa el cosit amb càpsula i bobina i generalment és d'una agulla. Per tant, el sistema és igual que la domèstica, amb la particularitat de ser mecànicament més consistent i treballar a alta velocitat (3.000 rpm aproximadament, quan la domèstica acostumava a anar amb pedal). A Catalunya s'havien construït màquines d'aquest tipus però domèstiques, no industrials, o almenys no en tenim referència; en canvi, avui dia encara hi ha la «Refrey» a Vigo i l'«Alfa» a Eibar.

Resseguidora de Mfras. Antonio Gassol, S.A.

RESSEGUIDORES

Operàries que repassen acuradament les peces per arranjar els defectes o tares, i d'aquesta forma estalviar el major nombre possible de saldos en la producció. En un principi, el resseguit es feia manualment. Més endavant, cap als anys cinquanta, per al resseguit de carreres a les mitges es treballava amb les conegudes màquines VITOS, de procedència francesa, de les quals tenia exclusiva a Espanya la firma «S.A. Climent Marot», del ram de l'aigua. A Mataró era habitual veure darrera la finestra d'algunes cases dones que collien punts, amb el clàssic lletreret a la porta que deia «Es cullen punts a les mitges».

REBALLAIRES

La remallosa és una màquina que s'utilitza per tancar la puntera del mitjó o de la mitja. N'hi ha d'una agulla o de dues, i el treball de la màquina consisteix en una passada fluixa anomenada «mallarassa», que s'introdueix punt per punt en els punxons de la remallosa.

A la fotografia, l'operària està muntant els punts del mitjó en els punxons. Sempre s'ha d'adequar la galga del mitjó amb la de la remallosa, i existeix una àmplia gamma de galgues.

És una feina que moltes dones fan a casa, ja que es tracta d'una màquina petita, primer manual i després ja amb motor. La màquina porta uns ganivets que tallen el gènere sobrant i uns raspalls que netegen el borrisol. A Mataró, n'havien construït els tallers de Torrent, Pruna, Merino i Burniol.

Treballadora de «Hijos de Jaime Torrellas, S.A.».

Necrològica

El passat 31 d'octubre va morir sobtadament, als 76 anys, el senyor MIQUEL SOLER i SERRA, professor jubilat de l'Escola d'Enginyeria de Teixits de Punt de Canet de Mar.

El senyor Soler havia estat professor de «Tecnologia de Màquines de Calceteria» des de molt jove fins a l'any 1996, en què es va jubilar.

Ha format part d'una nissaga de professors que es va iniciar amb el seu oncle, Miquel Soler i Font, i continua amb el seu fill, Miquel Soler i Luque.

Per les seves aules van passar infinitat de mataronins que en guarden un magnífic record per la seva humanitat i professionalitat.

Nosaltres no oblidarem mai l'entusiasme amb què va posar en marxa el «Xerric», i molt menys la lliçó magistral que va donar el dia de la seva presentació.

Rebin la seva vídua i fills el nostre condol.